

Pietisten.

Namnet Pietist kommer af ett Latinsk ord, Pietas, gudaktighet.

N:o 3.

Mars 1864.

23 Årg.

Epistelen till de Romare.

Cap. 9: 14—18.

14. Hvad vilja vi då säga? Är Gud orättfärdig? Bort det!

Då Gud regerar på ett så fritt och oberoende sätt, att Han utväljer Jacob framför Esau på den tid, då barnen ännu icke woro födda och hade hwarken godt eller ondt gjort: Hvad skola vi derom säga? Är icke Gud då orättfärdig? (Egentl.: "Är orättfärdighet hos Gud?") Eller då Han lika fritt utväljer till salighetens arfwingar blott trons barn, och allskintet aktar några menliga företräden, hwarken härkomst eller gerningar, så att hedningarna, hwilka intet gjort för sin rättfärdighet, upptagas i Hans rike, så snart de söla nåd genom Kristus; under det Israel, som mycket gjort för sin rättfärdighet, blifwer för otrons skull förkastadt: är icke Gud då orättfärdig? — Bort det! Gud beware oss för en sådan hädigt tanke! Herren Gud är rättfärdig i alla sina domar. Em Han fördömer oss allesammans, så gör Han oss dermed endast rätt; och om Han benådar någon syndare, så gör Han dermed åt ingen orätt. Det är så förloradt med alla menniskor, att när Gud gör nåd med någon, så är detta idel nåd. Och då kan ju ingen ställa honom till rätta för hvad Han gör. Så har Han sjelf förklaradt sig.

15. Ty Han säger till Moses: Hvilken jag är nådelig, honom är jag nådelig; och öfwer hvilken jag förbarmar mig, öfwer honom förbarmar jag mig.

Desja äro ord af den store "Konungen öfwer alla konungar och Herren öfwer alla herrar". Hvilken jag är nådelig, honom är jag nådelig — eller "honom skall jag vara nådelig"; — och öfwer hvilken jag förbarmar mig, öfwer honom förbarmar jag mig — eller: "skall jag förbarma mig". Orden, och anledningen till desamma, läsas i 2 Mos. 33 Cap. Då Moses hade bedit för folket, som med guldkalfwens dyrkande hade förtörnat Herren, och folket äfwen hade förödmjukat sig — "de wordo ängste och ingen drog sin prydnad uppå" (v. 4, 6) — för-

klarade Herren Gud, att Han wille "låta sitt ansigte på för dem" etc. Men då Moses ytterligare bad om ett synligt bewis på den nåd, Herren utlofwade, och begärde att få se Hans herrlighet, då svarade Herren med dessa ord: "Jag will låta allt mitt goda gå framför ditt ansigte, och will låta predila Herrens namn för dig. Men hwem jag är gunstig, honom är jag gunstig; och öfwer hwem jag mig förbarmar, den förbarmar jag mig öfwer" (v. 19). Här se wi Herren Gud först tillförsäkra Moses och hela folket en stor och utomordentlig nåd och gåfwa, neml. att "allt Hans goda" (som war Kristus, se Cap. 34: 5—9, o. 1 Cor. 10: 4.) skulle gå framför dem genom öfwen; men derrå tillägger Herren, att till all denna nåd hade ingen annan bewekelse drifwit honom, än Hans egen blotta nåd och barmhertighet. Att jag är dig "gunstig", Moses, det sker af gunst och nåd; att jag "förbarmar mig" öfwer folket, det är af idel förbarmande. Icke hafwa dina böner förwärfwat, ej heller folkets synd förhindrat min nåd; jag gör allt för min egen skull. "Hwilken jag är gunstig, honom är jag gunstig; och öfwer hwem jag mig förbarmar, den förbarmar jag mig öfwer". Shuru till swar på Moses' böner, och med särskild hänsyftning på honom och folket, uttalade dock Herren här, med de allmänna uttrycken, grundregeln för sin nåds tillämpning på menniskor i alla tider. Såsom en sådan allmän regel för Guds nåd har dock Apostelen här anført orden.

Men nu blifwer här första frågan: huru dessa ord beswara inkastet mot Guds rättwisa uti Hans fria nåd. Man tycker neml., att i de anförda orden af Herren Gud icke ligger någon egentlig bewisning i afseende på den upplästade frågan om Hans rättfärdighet. Då hafwa många anmärkt, att den saken blifwer klar, om man endast lägger tonwigten på ordet "nådelig" och "förbarmar jag mig", icke på orden hwilken och honom — d. ä. om man läser sålunda: "Hwilken jag är nådelig, honom är jag nådelig" etc. — så att meningen blifwer: Det är blott nåd, då jag bewisar någon syndare barmhertighet. Och är det blott nåd och gåfwa, så kan det icke blifwa fråga om rättwisa eller orättwisa. Nu är det wißerligen oneligt, att hufvudtanken i orden är just denna: Det är idel nåd, när jag är någon syndare nådig. Men när man ser på Apostelens egen slutsats af sina anföranden, såwål af dessa ord, som af orden om Pharao (v. 17), hwilken slutsats han i v. 18 uttrycker sålunda: "Så förbarmar Han sig nu öfwer hwem Han will, och hwem Han will förhårdar Han"; så finna wi, att äfwen ordet "hwilken" måste betonas — d. ä. att till framställningen af nådens frihet också hör, att Gud icke har anseende till personer och deras företräden, utan är nådig mot "hwem Han will". Dermed är dock wißt icke sagdt, att Han utwälfjer personer likasom efter ett tillfälligt godtycke, utan någon grundregel för sitt wal; nej, Apostelen läser endast, såsom hans egen slutförklaring i v. 30—33 wisar, att

detta wal sker utan asseende på menskliga företräden, förtjenst och wärdighet. Wi få aldrig glömma Apostelens syfte, som endast är att nedslå sjelfrättfärdigheten och att wisa det Gud i sin nåds frihet utwalt trons barn, "löftets barn", och icke dem, hvilka "själa rättfärdigheten af gerningarna". Detta war ju Guds fria nådawal. Men detta framställer Apostelen i den trotsande ton, som genomgår denna del af Capitlet, deri han utan widare förklaring bewisar, att Gud utwälfjer till salighet hwem Han will. Judarna mente, att Gud måste utwälja dem, som genom härkomst och gerningar egde företräden; Apostelen åter påstår, att Gud utwalt blott dem, som tro på Christum; och då säger han här, att Gud utwälfjer "hwem Han will". Apostelen har således i alla asseenden framhållit Guds majestätiska frihet uti sin nåd, för att om möjligt alldeles sönderkrossa och i grund nedslå den hårdnackade sjelfrättfärdigheten eller fasthållandet wid menskliga företräden, hvilket först hos Judarna och sedan äfwen hos alla menniskor ligger så djupt inrotadt i naturen.

Apostelens swar blifwer således egentligen detta: Huruhelst I än striden mot den fria nåden, så har dock Herren Gud sjelf, i eder egen Heliga Skrift, förklaradt, att Han will och skall använda en sådan frihet, att Han benådar hwem Han will, och att det sker af idel nåd. Det är då äfwen dermed, det gjorda inkastet gendrifwes, att Skriften lärer, det Gud verkligen är så fri uti sin nåd emot syndare; såsom wille han säga: Willjen I dock kalla det "orättfärdighet" hos Gud, så måsten I dock derom tala med Honom sjelf; så sen I dock, att det är Han sjelf, som så förklaradt sin nåds frihet — och det i edra egna heliga skrifter, hvilka I ju tron och wörden. Och då I blott finnen, att Gud sjelf förklarar sin nåd wara så fri, så återstår endast, att I fogen eder efter Honom. — Wi finna i Luc. 19: 20—23 ett likartadt swar på inkastet mot Guds rättfärdighet, neml. i liknelsen om de tio tjenarne med de tio punden. En af dem återlemnade sitt pund oförväntadt och sade: "Jag war rädd för dig; ty du är en sträng man; ty du tager det upp, som du icke hafwer nedlagt, och uppskrär det, som du icke sådde". Då svarade husbonden: "Af din egen mun dömer jag dig, du onde tjenare; ty wiste du, att jag är en sträng man, upptager det jag icke nedlade" etc. "hwarföre insatte du då icke mina penningar i wexelbanken?" etc. Husbonden ingick ej i någon wedersläggnings af det honom gjorda tillmålet, utan lemnade detta såsom för den onde tjenarens egen räkning, men utförde lika wäl sin fordran, ja, dömdo tjenaren med hans egna ord. Så trotsar och här Apostelen dem, som mena, att, enligt Evangelii framställning af nåden, Gud icke kan wara rättfärdig, och wisar blott att Gud sjelf sålunda förklaradt sin nåd. Och att de med sin motsägelse wilja "träta med Gud", det bestraffar han helt kort, såsom något ogudaktigt och orimligt (v. 20, 21). Det är och på detta sätt Guds rättfärdighet och storhet bäst förklarad, och

syndaren hellosamt förödmjukas. Det finnes wisserligen bestämda grunder, efter hvilka Gud utdelar sin nåd — grunder af den fullkomligaste rättvisa, hvilka eljest öfverallt i Skriften framställas — men när menniskor icke wilja höra och akta dessa, utan wilja hårdnackadt förblifwa wid sin mening, i trots af allt hwad Gud förkunnar, så kommer det ägonblick, då Herren ingen vidare förklaring gifwer, utan framhåller endast den nakna sanningen, om det till motståndarens fall och förders, men de döms ut till lys och tröst.

Så vill då Apostelen genom detta språk och hela denna del af Capitlet säga: Gud är stor och sjelfständigt; ingen menniska har något att fordra af Honom; ingen menniska kan ställa Honom till rätta eller åska nål för hwad Han gör. Han gifwer sin nåd åt hwem Han vill. — Så talar också Kristus, äfwen i liknelsen om arbetarena i vingården, då Han framställer husbondens svar till honom, som knorrade öfwer att de, hvilka kommit i elfte stunden, fått lika mycket som han, hvilken hade arbetat hela dagen och dragit dess tunga och hettan. "Min wän", säger husbonden, "jag gör dig ingen orätt, då du erhållit din dagspenning; men jag vill gifwa denne så mycket som dig. Nå jag icke göra i min ting hwad jag vill?" (Matth. 20: 13—15). På detta sätt afwisas här också Judarna och alla sjelfrättfärdiga menniskor blott med det korta swaret: Gud sjelf säger: "Hvilken jag är nådelig, honom är jag nådelig; och öfwer hvilken jag förbarmar mig, öfwer honom förbarmar jag mig".

Men grunderna, hvarföre Gud icke kan se på någon menniskas förtjenst, utan alldeles fritt utdelar sin nåd — grunderna härtill har Apostelen mycket utförligt framställt i början af brevet, synnerligen i de tre första Capitlen. Först wisade han, att alla menniskor, "både Judar och Greker, äro alla under synd" och kunna allesammans med all rätt fördömas (Cap. 3: 9). Detta är den första grunden, hvarföre hvarje menniskas frälsning måste wara af idel nåd. — För det andra wisade han, att Gud, just för att "låta se sin rättfärdighet (eller rättvisa) uti det att Han förlåter synderna", hade satt sin Son till en nådastol, bestänkt i Hans eget blod (v. 25, 26). Gud hade föranstaltat en lagenlig godtgörelse för synderna, på det Han skulle kunna förlåta synder utan att kränka lagens helgd. Detta är den andra grunden, hvarföre Gud med all rätt benådar äfwen de största syndare. — Härjemte har Han också gifwit oss en bestämd wäg till att wara belattiga af denna nåd, neml. trons omfattande af Medlarens förtjenst. Apostelen kallar denna bestämda wäg för en lag, "trons lag" (v. 27), och säger, att rättfärdigheten kommer, utan förskyllan, "till alla", men "öfwer alla dem som tro" (v. 22). — Så slutar han också detta Capitel med den förklaringen, att Israel blott derföre icke kom till rättfärdigheten, neml. att de sökte den "icke af tron, utan såsom af lagens gerningar"; och att hedningarna deremot erhöilo rättfär-

digheten blott detsföre, att de sökte den af tron (v. 30—33). Det är således icke ett owillkorligt beslut om enskilda personer, utan en orubblig nådens ordning, som utesluter den ena och frälser den andra, allt efter som de förhålla sig till evangelium om Kristus. Och huru weta wi att detta är Apostelens mening i Capitlet? Svar: Endast deraf, att han sjelf så förklarar sig. Den fria nåden framhålles endast emot det enwisa hängandet wid förtjenst och företräden, icke emot den gamla, orubbliga nådensordningen, som af Apostelen sjelf och i allt Guds ord förkunnas.

Men tänk nu hwilken outsägligt hög och wäldig tröst här gifwes åt alla fattiga syndare! Den är ock wäl behöflig. Wi hafwa allesammans en natur, som ligger alldeles nedsänkt i sjelfrättfärdighet. Sela vår natur är sådan, att om wi ock hundrade gånger haft den djupaste erfarenhet deraf, att allt är förtappadt i oss och allt fullkomnadt i Kristus, så börja wi dock hwar dag på nytt att söka rättfärdighet i oss sjelfwa — neml. så, att om wi sjelfwa få nåd att vara något frommare, då hoppas wi att Gud är oss nådig; men om wi warit mera olyckliga och haft någon swår erfarenhet af vårt förderf, då tycka wi att Gud måste vara vred på oss; då äro wi nedslagna och rädda för Gud, alldeles så som om Hans nåd berodde af vår egen rättfärdighet. Emot denna vår galenskap hjälper ingen upplysning eller erfarenhet; det är en sjukdom i sjelfwa naturen, som wi icke kunna undkomma. Men det som då skall uppehålla oss, så att wi icke alldeles följa otrosböffelsen, utan ännu blifwa i tron, det är endast Ordet. Wänte wi då äfwen gömma och betänka det ord; wi här betrakta, huru Herren Gud så högtidligt förklarar: "Hwilkén jag är nådelig, honom är jag nådelig; och öfwer hwilkén jag förbarmar mig, öfwer honom förbarmar jag mig". Det är alldeles slut och förloradt med all menlig wärdighet, säger oss Herren här. "Hwilkén jag är nådelig, honom är jag nådelig". Det är blott min egen fria nåd, när jag förbarmar mig öfwer någon syndare. Det finnes ingen människa som är wärd min nåd. I ären allesamman förtappade, om jag ser på eder wärdighet. Allt är förloradt hos eder, allt är syndigt och förbannadt; det jag gör, det gör jag för min egen skull. Så säger Herren Gud äfwen i Ef. 43: 22—26, : "Jäte att du, Jacob, hafwer kallat mig, eller att du, Israel, hafwer arbetat om mig; icke hafwer du framburit mig dina bränneoffers får eller hedrat mig med ditt offer. Jag hafwer icke haft lust till din tjenst i spisoffer, eller ditt arbete uti rökelse" etc. "Ja, mig hafwer du arbete gjort i dina synder, och gjort mig möda uti dina misgerningar. Sag, Sag utstyler din öfwerträdelse för min skull, och kommer dina synder intet ihåg".

Här kunde det ock tjena till trons stärkande att något bättre betrakta grunderna för en sådan nådens frihet. Den första grunden, som Apostelen i början af brefvet framställde, war den, att allt hwad människa heter är under synden förtappadt; att "in-

tet fött kan af lagens gerningar warda rättfärdigt för Gud"; att "den är icke till, som rättfärdig är, icke till en"; att "här är ingen åtskillnad, allesamman äro syndare". Den frommaste Christen bär ännu i sitt hjerta de största synder, neml. de, som strida emot de största och yppersta buden, och sedan äfwen en hel mängd syndiga tankar, lustar och begärelser emot alla Guds bud. Först bär jag alltid hos mig de synderna, att jag icke rätteligen efter budet älskar, tror och fruktar Gud; ty om jag "af allt mitt hjerta och all min själ älskade och trodde Gud, så skulle jag vara i en beständig frid och salighet; jag skulle aldrig röras af tingen och erfarenheterna på jorden; jag hade alltid min frid orubbad i min Gud allena. Men nej, wi äro beständigt brottsliga emot det största och yppersta budet. Af denna synd känner hela werlden intet. Men äfwen de trogna slumra ofta öfwer samma synd; dock, när de äro något mera wakna, känna de denna synd i otaliga gestalter, än i direkt kallsinlighet och otro, än i öfwerdrifwen kärlek till förgängliga ting, än i otålighet wid förluster och lidanden — en otålighet som stundom går ända till knot och bitterhet emot Gud. Här om säger Melancton: "Att wredgas öfwer Guds domar, förtrösta eller vara missnöjd att Gud icke straxt rycker utur olyckan, att knorra och morra deröfwer, att de ogudaktiga hafwa en bättre lycka i werlden; att retas till wrede, att upptändas till otuft och lättfärdighet, äregirighet, gods, penningar och egodelar m. m., allt detta känna och förnimma de gudfruktiga menniskor hos sig, såsom af Psalmerna och Profeterna klart är". — Sedan är det också lika illa med kärleken till nästan, hwilken Gud påbjuder i det andra stora hufvudbudet. Enligt naturen är hwar och en sig sjelf närmast, förjer först och sist för sig sjelf, känner mycket lifligt hwad som rör honom sjelf, men ganska litet hwad som rör nästan. Men hwem kan uppräknat alla de gestalter, hwari denna synd uppenbarar sig! Att wi icke älska vår nästa såsom oss sjelfwa, det bewisa alla våra känslor, tankar, ord och gerningar. — Sedan kan en Christen också känna de grusligaste syndastyggheter mot alla buden, och, när Gud ett ögonblick lemnar honom, falla i de gröfsta brott, hwarom de heligas historia vittnar. Ibland Skriftens helige har ingen lemnat så många vittnesbörd om sitt fromma sinne, som David i sina Psalmer, hwilka ännu glädja och styrka alla Guds barn på jorden; ja, hwilka Psalmers ord Guds Son sjelf skulle använda (t. ex. Ps. 22). Men se huru samme David, "mannen efter Guds sinne", så snart Herren lemnade honom åt det inneboende förderfwet, faller i de grusligaste synder: än i grym hårdhet emot Sauls släktingar, än i gröfsta brott emot femte och sjette buden, än i ett högmot, som kostade fjuttio tusen menniskors lif. — Om en annan helig man sade Gud sjelf, att "hans like icke fanns i landet, from och rättfärdig och flyende det onda" (Job 11); men då han hade blifwit wäl utpinad af frestelser, så faller han så djupt, att han förbannar sin födelsedag och smädar

den hulda omsorg, hvarmed Gud hade bewarat hans lif. — Och hwad säger vår Apostel om sig sjelf? Han bekänner, att, fastän han hade en innerlig lust till Guds lag, efter den invärtes meniskan, han kände en annan lag i sina lemmar, som stridde emot den lag, som i hans håg war, och grep honom fången i syndens lag, som war i hans lemmar. Korteligen: Det blifwer såsom Apostelen säger, att "den är icke till, som rättfärdig är, icke en"; jag är alltid till naturen föttslig, såld under synden; jag är icke fri att göra det goda, som jag will, utan gör ofta det onda, som jag icke will, fastän jag har den innerligaste lust till Guds lag och heldre önskar mig döden, än att så synda emot min Gud (Cap. 7: 14—25). — Då det nu står så till med alla menniskor, då war det ju alldeles nödwändigt, att nåden skulle wara fri och oberoende af oss, så wida någon meniska skulle frälsas; ty Herren Gud fann ingen meniska, som Han kunde wara nådig för hennes egen skull. Då måste det wisseligen wara så, som Han här förklarar: Hvilken jag är nådelig, honom är jag nådelig, och öfwer hvilken jag förbarmar mig, öfwer honom förbarmar jag mig".

Den andra grunden, hvarföre Guds nåd är så alldeles fri, är "den förlofning som i Christo Jesu stedd är" (Cap. 3: 24). För sin stora kärleks skull, dermed Gud oss älskade, utgaf Han sin ewige Son, till att bota syndafallet, att taga på sig alla menniskors synder och för dem betala med sitt lif, samt att med sin lydnad tillfredsställa lagens alla fordringar och förwärfwa oss en fullkomlig rättfärdighet. Nu war wisseligen detta äfwen ett werk af Guds fria nåd; såsom Apostelen säger: "Han hafwer utwalt oss i Christo före werldens grundläggning"; "Han hafwer tagit oss sig sjelf till barn, genom Jesum Christum, efter sin wiljas goda behag"; men sedan nu all synd är genom Sonen försonad, och lagens alla fordringar fullgjorda, så ligger i denna steddade tillfyllestgörelse grunden dertill, att rättfärdigheten ej mer förbjuder att syndare rättfärdigas och frälsas, utan, såsom Apostelen anmärker, Gud nu kan på en gång "wara rättfärdig och rättfärdiggöra den som är af Jesu tro" (gr. t. Cap. 3: 26). På denna grund säger Johannes, att Gud är icke blott trofast, utan ock rättwis, då Han förläter synderna (1 Joh. 1: 9). På denna grund är Guds nåd så fri, att Gud icke alls ser efter någon menniskas förtjenst eller synder, när det gäller den saliggörande nåden, utan är alltid fullkomligt nöjd med alla dem, som äro beklädde med Sonens rättfärdighet, och det alla stunder, de bättre och de sämre. Ty är det endast i Christi rättfärdighet, wi äro för Gud rättfärdiga och fria ifrån lagen, då äro wi wisseligen alla stunder rättfärdiga och fria från all fördömmelse, så länge wi äro i Christo (Cap. 8: 1—3). Skulle Gud ännu se efter vår wärdighet, då wore icke rättfärdigheten endast i Kristus. Skulle Guds nåd bero af våra bättre eller sämre stunder, således af våra gerningar, då wore det icke ren nåd; såsom Apo-

stelen säger: "Är det nu af nåd, så är det icke af gerningar, annars wore nåd icke nåd; är det ock af gerningar, så är det nu icke nåd, annars är gerning icke gerning" (Cap. 11: 6). Ja, skulle Gud se på våra bättre och sämre stunder, så kunde Han ock ingen stund finna, då Han kunde vara oss nådig, efter Han, som skådar det innersta wäsendet, ser oss alla stunder brottliga och skulle då alla stunder vara wred på oss. Men någon wrede och dom till fördömmelse finns icke mer för dem, som äro i Christo Jesu (Cap. 8: 1). Helt annat är, att Gud följer oss med sin faderkärlek, "hemsöker våra synder med ris, och våra misgerningar med plågor" (Ps. 89: 33), hwilket wäl också i Skriften kallas "döma" och "wredgas", men utgör endast den huldade faderkärleken, hwarom Apostelen säger: "Då wi dömdes warda, så warda wi näpste af Herren, på det wi icke skola med werlden fördömdes warda" (1 Cor. 11: 32). Detta är en wrede, som tillhör Guds största huldhet om våra själar. Men tala wi om den wrede och dom, som fördömer oss till den ewiga döden, då måste wi säga med Apostelen: "Det är ingen fördömmelse för dem, som äro i Christo Jesu". Den saliggörande nåden i Guds hjerta är alldeles fri från allt affeende på vår wärdighet.

Sådant säger oss nu Herren Gud i denna sin högtidliga förklaring: "Hwille jag är nådelig, honom är jag nådelig; och öfwer hwille jag förbarmar mig, öfwer honom förbarmar jag mig". Och så stor och fri är denna nåd, att den ock sträcker sig öfwer de största och grusligaste synder; såsom Han ock sjelf säger: "Om edra synder än woro blodröda, så skola de dock warda snöhvita; och om de än woro såsom rosenfärg, så skola de dock warda såsom en ull" (Es. 1: 18). Därföre kunde ock David för sina svåraste synder genast få nåd, så snart han kom till bekännelse och ånger; och den Saulus, som hade gjort till sin uppgift att förfölja, martera och dräpa Jesu wänner, erhöi icke blott nåd, utan ock en hög Apostla-kallelse. Sådant är Guds nåd — ett förbarmande af majestätisk storhet, af idel nåd — en nåd, som är så hög öfwer alla menniskors synder eller förtjenster, "som himmelen är hög öfwer jorden" (Ps. 103: 11). "Hwille jag är nådelig, honom är jag nådelig; och öfwer hwille jag förbarmar mig, öfwer honom förbarmar jag mig". Ware den store Guden ewinnerligen prisad för sådan sin ewiga nåd!

16. Så står det nu icke till någon mans wilja eller lopp, utan till Guds barmhertighet.

Detta är nu slutsatsen af de föregående orden från Guds mun. Närmare gr.-t.: "Alltså (beror det) icke af den wiljande, eller af den löpande, utan af den sig förbarmande Guden" — hwilket är ganska wäl återgiffwet så: "Alltså står det icke till någons wilja eller lopp, utan till Guds barmhertighet". Att erhålla Guds nåd och warda salig, det ligger icke i någon menniskas makt, någons wiljande eller löpande, sträfwande eller görande

de, utan i Guds barmhertighet. — Men huru skall det förstås, att Apostelen här så nedsätter vårt viljande och löpande, då han likväl på andra ställen med all sin kraft uppmanar oss till ett sådant löpande, "att vi få lönen"? Uti 1 Cor. 9: 23—27 talar han mycket derom och säger särskildt i v. 24: "Weten icke I, att de som löpa på wädjebanan, alla löpa de, men en får lönen? Löpen så, att I fån det". Och uti Phil. 3: 14 säger han om sig sjelf, huru han "jagade efter målet, som förefatt är, till den lön, som förhållas öfwanefter af Guds kallelse i Christo Jesu". (Jemsf. 2 Tim. 4: 7; Ebr. 12: 1). När nu Apostelen icke kan wara i strid med sig sjelf, så måste vi fråga: Hvad menar han då här, när han nu säger, att det icke står till någons viljande eller löpande, utan till Guds barmhertighet? Här måste vi då åter se på sammanhanget och på Apostelens egen slutförklaring, neml. v. 30—33. Der se vi, att han här endast talar om huru rättfärdighet skall winnas. Här är endast fråga om rättfärdighet inför Gud. Hvad Apostelen här ähyftar med "vilja" och "löpa", det uttrycker han i första versarna af följande Capitel sålunda: "De hafwa nit om Gud; de fara efter att upprätta sin egen rättfärdighet" (Cap. 10: 2—3). Judarna tänkte så: Skall icke Gud hafwa afseende på vårt nit, vårt myckna sökande efter rättfärdighet, vårt sträfvanande och bemödande att fullgöra Hans lag? Då säger Apostelen: Nej! Det skall allt vara förgäfwes, då I icke böjen eder för Hans ord och söken Hans blotta barmhertighet genom Christus. Det står icke till någon mans wilja eller lopp, utan till Guds barmhertighet. Luther säger: "Korteligen, det är allt taladt emot de högafärdiga. Hwem jag gifwer det, han skall hafwa det; I skolen icke astwinga mig det med eder helighet. I skolen och wiljen hafwa det genom eder rättfärdighet och för eder fromhets skull, men det kan och will jag icke lida; heldre will jag sönderriwisa och utrota allt, både prestadöme och konungarike, äfwen min lag. Men flyu I åter till min nåd, då skolen I hafwa det". Detta är nu textens egentliga syfte.

Annars gälla orden wißerligen äfwen om nådens werk i våra hjertan, både om dess uppkomst och fortgång intill ändan, neml. så att förstå, att allt vårt viljande och löpande är fäsfängt, om icke Gud i sin barmhertighet wänder sina ögon till oss och gifwer oss sin Heliga Ande; och deremot, att om och wi känna oss alldeles döda och wannmäktiga, skola wi dock icke behöfwa mistrosta, emedan Gud i sin barmhertighet kan allting hjelpa och kan gifwa oss allt hwad oss fattas. Herren säger: "Ingen kan komma till mig, utan att Fadren drager honom"; och Paulus säger: "Gud är den som werkar i eder både wilja och gerning, efter sitt goda behag". Så och Petrus: "Med Guds makt bewarens I, genom tron, till salighet". Men just då, när Herren "drager", när Herren är när och "werkar", då sättes den eljest döda menniskan i stånd att också kunna "höra Hans röst", "kom-

ma till Honom", "anamma Honom", "tro", "följa" m. m. som Skriften talar om menniskan, eller också tvärtom "förfumma", "förfä", "emotstå" etc. som Skriften också säger om menniskan. Här är således intet stöd gifvet åt denna de obotsfärdigas ursäkt, hvarmed de säga: Hvad kunna vi göra, för att blifwa omvända? Det står icke till någon mans vilja eller lopp, utan till Guds barmhertighet. Det är ju endast Gud, som måste väcka och omvända mig. När icke Gud gör det, så kan jag ju icke blifwa omvänd. — Må hvar och en akta sig att så förvända Herrens ord och försmåda den Helige! "Gud låter icke gäcka sig". Är det sannt, att Gud icke kommit till dig och gifvit dig någon nåd till omvändelse? Skall du på Hans stora uppenbarelse dag kunna svara Honom så: Du gaf mig aldrig någon nåd till bättring? Är det icke menniskan, som står emot den Heliga Andan? Så säger Herren: "Jag uträcker mina händer hela dagen till ett ohörsamt folk, som efter sina egna tankar wandra på den väg, som icke god är". Så säger Herren: "Si, jag står för dörren och klappar; den der hörer min röst och upplåter dörren, till Honom skall jag ingå" etc. Och åter, när Herren Kristus gråter öfver Jerusalem, säger Han: "Jag hafwer welat församla dina barn etc.; men I hafwen icke welat". Är det icke sannt, hvad Herren säger: "Den der söker, han finner" etc.? Men om sökandet säger Han så: "Om I mig af allt hjerta söken, så skall jag låta mig finna af eder". Men det är också ett sökande, hvarom Han säger: "Många skola söka derefter, att de må iuskomma, och skola dock icke finna" (Luc. 13: 24—27). Och orsakerna dertill äro twenne: först, att de icke söka Honom af "allt hjerta", utan vilja "ijena två herrar tillika", vilja förena Gud och werlden, — eller, enligt texten, de vilja omvända sig, men icke nu; ty Herren säger, att när husbonden står upp och låter igen dörren, då, då begynna de bulta på densamma. Gör det andra, söka somliga väl med mera nit, men dock icke iörligen, då de neml. "fara efter att upprätta sin egen rättfärdighet, och äro så icke Guds rättfärdighet undergifna" (Rom. 10: 2, 3). Då händer det, som Apostelen i detta Capitel omtalar, att de, som fara efter rättfärdigheten, icke komma dertill, derföre, att de icke söka den af tron, utan af lagens gerningar. Men söka vi så, att vi böja oss för Herren och vilja höra hvad Han säger om den enda vägen och dörren (Joh 10: 9; Cap. 14: 6), då gäller iörligen Herrens löfte: Den der söker, han finner. Emot denna allmänna sanning, i allt Guds ord förkunnad, strider icke vår text. Skulden är menniskans, och icke Herrens, när hon icke blifvit omvänd. Och vi finna äfven af detta ställe huru farligt det är, att uti Skriftens ord inlägga hwilken mening man sjelf behagar — huru nödvändigt det är, att väl se efter hvad som varit den helige författarens egen mening, och sedan låta hans ord betyda blott det, som han sjelf åsyftat. Ut i denna text ligger således, först, ett wäldigt krossande

åtslag öfwer all sjelfrättfärdighet, öfwer alla sådana anspråk på Guds nåd, som grunda sig på vårt eget viljande, och löpande sträfvan och görande; och för det andra, en lika mäktig tröst för alla fattiga, nådesöfande själar, som känna sin wanmakt och derföre äro böjda att misträsta. Då säger denna text först till de sjelfrättfärdiga: Det är alldeles fruktlöst och förgäfwes, hvad helst I gören för eder salighet; allt edert heliga nit, allt edert viljande och löpande, alla edra gerningar och förjakelser — allt detta är en förlorad möda. Det står blott i Guds barmhertighet, hwem som skall wara salig. Och Gud har beslutat gifwa saligheten endast åt arma syndare, som tro på Sonen — icke åt dem som wilja med något eget görande förwärfwa rättfärdighet. Men för de elända och nedslagna åter, innebär texten ädel tröst och uppmuntran, i det den förklarar: Det är sannt, att hos eder fattas allting, både wilja och förmåga att fullgöra Guds lag; I ären uti allt brottliga och ovärldiga; men allt skall gifwas eder af nåd — det står icke till någons wilja eller lopp, utan till Guds barmhertighet".

Särskildt trösterik är denna text för dem, som äro nedslagna öfwer sin bristande wilja och allwarlighet, sin tröghet och wanmakt, och säga så: Wore jag endast swag och bristande i utförandet af det goda, så kunde jag dock tro Guds nåd; men då jag icke ens har en allwarlig wilja, utan är så trög och liköf, huru kan jag då tro, att Gud är mig nådig? Sådana tankar wisa, att själen vill bygga sitt hopp på sitt eget viljande och löpande. Men då säger här Apostelen: Det är förloradt äfwen med din wilja och din allwarlighet — allt är förderfwadt genom syndafallet — i dig är alldeles intet, hwarpå Gud grundar sin nåd. Hör derföre: "Det står icke till någon mans wilja eller lopp, utan till Guds barmhertighet". Och ser du derpå, att till en sann bättring och tro likwäl alltid hörer, att wiljan böjes till lydnad för Guds röst; och att, om detta nådens werk i hjertat saknas, ingen menniska är delaktig af denna fria, oförskyllda nåd i Christo; så är det wisserligen sannt, att de, som aldrig wilja höra Herren, utan alltid strida emot Hans kallelse, de så och förblifwa i sin ogudaktighet och osalighet, ja, förhårdas, förblindas och dö i sina synder. Men då själen likwäl så hörsammar kallelsen, att det nu är hennes högsta önskan, att hon måtte hafwa en rätt allwarlig wilja och uti allting lyda Herrens röst, så är redan det uppsättliga motståndet brutet, och "anden willig", fastän "bittet" är fullt med ondskan, säkerhet, hårdhet, lättfinnighet m. m. Men allt detta skall då icke hindra Guds Ande att gifwa henne så mycket af nåd i hjertat, som Han vill. Huru mycket hon nu får känna af willighet eller tröghet, det står allt i Guds wisshet och hushållning. Och emellertid skall dock all denna inför Gud öfwerklagade tröghet wist icke fördöma någon eller minska Guds nåd, utan jemte all annan synd wara förlåten. Och det är egentligen derom, Apostelen här handlar, att sjelfwa nåden är fri och

oberoende af vår wilja och vårt löpande. Vi skola aldrig glömma, att Gud är så stor och majestätisk i sin nåd, att Han ser efter intet, som i menniskan är, såsom grund för sin barmhertighet; att Han både kan förbarma sig öfwer de öwärdigaste syndare, när de likväl nu söka nåd genom Kristus, och äfwen, tvärtom, kan låta sin vredes-dom öfwergå dem, som gjort mycket för sin rättfärdighet, när de dock nu wilja bestå inför Honom i sin egen rättfärdighet. Det är allt sådant poekande på egen wärdighet, Apostelen här vill i grund nedslå, då han säger: "Det står icke till någon mans wilja eller lopp, utan till Guds barmhertighet".

Men att Gud är så stor och fri uti sin barmhertighet, det instärper Apostelen widare genom ett exempel af motsatsen, neml. af Guds storhet i sina straffdomar öfwer dem, som emotstå Hans kallelse; ty genom ett sådant exempel framstår ännu tydligare, att Gud också måste vara fri uti sin nåd. Ty den som är fri uti att med synnerliga straff hemsöka, måste också vara fri uti att med synnerlig barmhertighet benåda. Sådant vill Apostelen i första rum säga med exemplet af Pharao, hwilket han i nästa vers tillägger. Derjemte låg i detta exempel också en bild, som skulle säga de hårdnackade Judarna hwad Gud äfwen med dem kunde göra, om de fortsato att strida emot Honom, neml. detsamma som Han gjorde med Pharao, att, då denne icke wille böja sig för Herrens röst så fick han, just genom sin förhärdelse och sitt fall, blifwa ett stort warnings-exempel för hela werlden, då Herrens stora makt och fruktansvärda domar på honom uppenbarades. Ja, sådan war händelsen med Pharao, och sådan blef den med det otrogna Israel. Apostelen håller spegeln för deras ögon med följande ord:

17. Ty Skriften säger till Pharao: Dertill hafwer jag uppväckt dig, att jag skall bewisa min makt på dig, och att mitt namn skall warda förkunnadt i alla land.

Ty. Huru exemplet af Pharao sammanhänger med ämnet (v. 14—16) är nyss wifadt. Guds frihet och rätt att med synnerliga straff hemsöka, fordrar och bekräftar, att Han också måste vara fri uti nådesbewisning. — Skriften säger. d. ä. Guds ord i Skriften. Uti Skriften förtäljes huru Gud sade till Pharao, den Pharao eller Egyptiske konung, som förtryckte Israels folk: Dertill hafwer jag uppväckt dig — d. ä. "låt dig uppkomma och lefwa"; "icke i hast tillintetgjort dig" — att jag skall bewisa min makt på dig etc. Att ordet "uppväckt" har nyssnämnda betydelse, det se wi dels af stället, der det är taget, 2 Mos. 9: 16, der det hebreiska ordet har den betydelsen, "uppehålla", "låta bestå"; dels ock af det bruk och den betydelse, hwart det af Apostelen begagnade ordet förekommer på andra ställen i Nya Testamentet, der det är återgifwet med "uppkomma" — t. ex. "fälske profeter skola uppkomma" o. s. w. (Matth. 11: 11; 24: 11; Joh. 7: 52 m. fl.) — Men att Apostelen ändå, i

sin slutsats af detta anförande, brukar ordet "förhärda" — "hvem Han vill, förhärda Han" (v. 18) — det kom deras, att han då såg på Guds systemål med Pharao's långvariga stonande, neml. att denne motståndare nu skulle genom fortsatt förakt för de många kallelser, varningar och hotelser, han fick emottaga, blott desto mer förhärdas. Detta Guds systemål uttalades ock i uttryckliga ord: "Jag skall förstöka Pharao's hjerta" (2 Mos. 4: 21; 10: 1, 20, 27 m. fl.). Ja, i Pharao's historia är hans förhärkelse något framstående. Detta var en ytterligare anledning till Apostelens ord: "Hvem Han vill, förhärda Han".

Att jag skall bewisa min makt på dig, och att mitt namn skall warda förkunnadt i alla land — egentl. "på hela jorden". Här står nu den häpnadswäckande sanningen helt otvetydigt uttalad, att Gud derföre lät Pharao lefwa och fortsätta sin olyckliga strid emot alla varningar, på det Guds makt skulle på honom få bewisa sig, och att det sedan skulle bland alla jordens folk förtäljas, huru Herren gjorde med Pharao, att alla folk skulle lära att frukta Herren, Israels Gud. Och detta hade Herren på förhand sagt sin tjenare Moses, på det denne icke skulle för mycket bekyrras deröfwer, att han med alla sina tilltal och underverk icke kunde göra Pharao mjuk. Nej, Pharao skulle förhärdas, men på hela denna strid skulle endast Guds storhet och makt blifwa uppenbare. Gud wille nu hafwa det så, att Pharao, genom åhörandet af Hans ord och åstådandet af Hans underverk, skulle blott ju längre desto mer förhärdas, på det han icke annorlunda än genom kraftgerningar af Guds utsträckt arm skulle blifwa slagen och sedan låta folket draga ut, men sjelf med sitt folk blifwa störtad i hafwet. Men förstå nu detta rätt. Pharao war gudlös och otrogen; han trofsade på sin rätt och makt öfwer främlingarna. Israels barn, och wille intet weta af Herren, deras Gud (2 Mos. 5: 2): — detta war hans wiljas och djefwulens verk. Att han wändt sig till bättring och gifwit Gud äran, wille Gud utan twifwel så allwarligt, som Hans upprepade kallelser till honom genom Moses woro allwarligt menade. Men då Pharao wägrade att höra dessa kallelse-rop och låta befria sig ur ondskans makt — då "han förhårdade sitt hjerta", såsom så ofta upprepas — då war det enligt med Guds heliga rättfärdighet, att Han gjorde honom till ett varningsexempel och nu öfwerlemnade honom åt allt hans hjertas förderf och förförarens ingifwelser, hwarigenom den arme mannen nu icke kunde annat än gå längre och längre i synd och förhärkelse. Detta war Herrens sätt att förhärda hans hjerta. Gud är icke en öfverksam åstådare deras, huru de gudlösa handla; nej, Skriften säger något mycket mera om Guds straffande rättfärdighet. Apostelen säger: "Derföre, att de icke anammade kärlek till sanningen, att de måtte blifwit saliga; fördenskull skall Gud sända dem kraftig willfarelse, så att de skola tro lögnen, på det de skola alla

dömde warda, som icke hafwa trott sanningen, utan hafwa lust till orättfärdigheten" (2 Thess. 2: 10—12). Det är wäl sannt, att Gud icke behöfwer göra mera, för att förhärda en människa, så att hon skall gå ifrån den ena synden till den andra (Ps. 69: 28), än att Han blott lemnar henne åt hennes eget inreboende förderf (Rom. 1: 24, 26); men härtill kommer ock ett ännu mera fruktansvärdt drag af Guds rättfärdighet, då Han också "sänder henne kraftig willfarelse" (Jemf. Matth. 13: 10—13). Och sådant gör Gud till sin försträffliga maktis och rättfärdighets förherligande och till den obotsfärdiga syndarens straff. "Herren gör allting för sin egen skull; deslikes ock den ogudaktige till en ond dag" (Ordspr. 16: 4). Gud ware oss då nådig och låte heldre allt annat ondt komma öfwer oss, blott icke förhärdsel=domen!

18. Så förbarmar Han nu sig öfwer hwem Han will, och hwem Han will förhärdat Han.

Detta är nu slutsatsen af de twenne här anförda exemplen, det af nåden emot Moses och folket i öken, och det af Pharaos förhärdsel. Här ligger tonvigten tydligt på orden "hwem Han will". Så starkt fortsätter Apostelen sitt företagna göromål, att i grund nedslå alla anspråk, som byggas på någon egen rättfärdighet eller andra företräden, och att deremot upphöja Guds majestätiska frihet i att benåda, eller tvärtom till det yttersta förderf öfwerlemna syndaren. Apostelen gör ännu ingen förklaring, utan fortsar att endast med de hårdaste uttryck krossa de sjelfrättfärdige och förmätne. — Då han här emot ordet "förbarmar sig" sätter såsom motsats "förhärda", och icke wredgas eller fördöma (som kunde synas wara mera egentlig motsats till "förbarmar sig"), så har han wisserligen dertill grund i det nyss anförda exemplet af Pharaos hwilkens förhärdsel=dom utgjorde det framstående i hans historia; men desutom ligger ock häruti en särskild tänkwärd lärdom. Då Gud "förbarmar sig" öfwer en människa, så gifwer Han henne Andens nåd till bättring och tro; då Gud deremot will med sin ewiga wrede straffa en syndare, så sker det tvärtom på det sättet, att Han lemnar honom utan sådan nåd, till att förblindas och "förhärdas" i sina synder. Således är det i sjelfwa werket mycket rätt, att "förhärda" sättes såsom motsats till Guds "förbarmande". Måtte wi aldrig glömma den warning, deri ligger!

Men hwad skola wi nu tänka om orden "hwem Han will" — "Gud förbarmar sig öfwer hwem Han will, och hwem Han will förhärdat Han"? Då dessa ord påtagligen åsyfta de nyss anförda exemplen, huru Gud förbarmade sig öfwer folket i öken, men förhärdade Pharaos, så kan här ingen swårighet wara för att se skäl och grunder för Guds olika willja i personernas olika förhållande emot Hans ord. Och dock behöfwo begge exemplen sin åsyftade udd emot Judarna, emedan dessa icke mycket aktade huru de förhöfwo sig emot Guds kallelse till bättring, utan sågo

endast på gerningars förtjenst. Men, såsom sagdt är, ligger icke här någon svårighet, då vi se på de exempel, Apostelen här med sina ord åsyftar, och på hans syfte att endast nedslå gerningarnas förtjenst. Det var Guds frälsa vilja, att det folk, som så grusligt föröföndat sig i öfnen, likväl benådas, då de förödmjuka sig; men att deremot Pharao förhårdas, blott därför att han strider emot Guds kallelse till bättring. — Men desutom: hwem Gud vill benåda, eller twärtom förhårda, det är hwad hela Skriften öfwerallt förklarar. Skriften lär, att då Gud — som efter sitt eget wäsendes kärlek alltid "will att alla menniskor skola frälste warda och till sanningens kunnskap komma" — då Han om en enskild menniska har den fruktansvärda wiljan, att förhårda och förderfwa henne, så grundar sig denna straffrättfärdighetens wilja antingen på ett redan bewisadt, eller af Gud "förutsedt" (Cap. 8: 29) motstånd mot nåden. — Och att likväl endast Guds wilja kan i Ordet framhållas, utan någon sådan förklaring, derpå hafwa vi flera exempel. Uti Matth. 11: 27 säger Herren Kristus: "Alla ting äro gifna mig i wäld af min Fader; och ingen känner Sonen, utan Fadren; och ingen känner heller Fadren, utan Sonen, och den som Sonen will det uppenbara". Här framhåller Han nu endast sin wilja — "den som Sonen will det uppenbara". Men om någon då menar, att denna wilja har intet afseende på något förhållande hos menniskan, så läse man de näst förut gående orden, v. 25: "Jag prisar dig, Fader, himmelen och jordens Herre, att du hafwer detta dolt för de wisa och förnumstiga, och hafwer det uppenbarat för de fåkunniga". Der får man höra, att det war ett wist förhållande hos menniskorna, som bestämde, för hwilka Han wille uppenbara sin sanning, eller twärtom fördölja den. Det är därför så riktigt, hwad några äldre lärare plägar anmärka wid vår text: "Gud förbarmar sig öfwer hwem Han will och hwem Han will förhårda Han; men hwem Gud will förbarma sig öfwer, och hwem Han will förstöka, det lärer os Paulus och hela Skriften tillräckligt klart på andra ställen". Måtte då hwar och en, både i läran och i hela lifwet, böja sig för Guds uppenbarade wilja, så kan han wara alldeles wiss, att han är en ibland dem, öfwer hwilka Gud will förbarma sig! Om ock dina synder då äro så stora, som det folkets, hwilket wid sjelfwa Sinai gjorde sig en afgud, i trots af Guds första bud; eller så stora som Davids, hwilken efter all erfaren nåd gjorde både hor och mord; eller såsom den Sauls, hwilken förföljde och drap Jesu wänner: allt skall likväl förlätas dig, ingenting skall kunna förhindra Guds barmhertighet, när du dock nu flyr till barmhertighetens ewiga grundwal, Christi försoning; ty "Han förbarmar sig öfwer hwem Han will" — och will förbarma sig öfwer hwar och en, som hyllar Sonen. Will du åter icke böja dig för denna uppenbara sanning, utan strida emot nådens kallelse, så hjälper ingen dygd, fromhet eller rättfärdighet, du måste wara föremål för Guds